

 Hälsan

Slut på tandagnisslan s. 7

 Hem&Familj

Mission: Rädda jorden s. 8

 Studier&Jobb

Arbetsbanken hittar jobb s. 10

 Pension

Folkpension som
sjukpension s. 11

 FPA
 stöd
s.12-15
Kela
Benefits
s.16-17

Ekoplagg till hjärte- grynen s. 8

Mitt i allt

Tidningen Mitt i allt – Elämässä är ett offentligt meddelande som delas till varje hem. Nummer 2/2009 delas ut 4.–15.5.

Ärgång 37

År 2009 utkommer 4 nummer. Följande nummer utkommer i början av september.

Utgivare

Folkpensionsanstalten (FPA)

Redaktionen

redaktion@fpa.fi eller
fornamn.efternamn@fpa.fi
tfn (växel) 020 634 11
Adress PB 450, 00101 Helsingfors

Redaktionen svarar endast för beställt material.

Utdelningen

Suomen suoramainonta Oy.
Förfrågningar per telefon (09)56156417 eller via internetblanketten www.suora.net/kelajakelut

Chefredaktör

Seija Kauppinen

Redaktionssekreterare

Tua Kyrklund

Sekreterare

Christel Stenström

Ombrytning

www.both.fi

Omslagsbild

Juha Törmälä

Taltidningen

Mitt i allt kan beställas som taltidning hos Förbundet Finlands Svenska Synskadade rf. Nylandsgtan 25 A 6, 00120 Helsingfors, tfn (09) 6962 3010

Upplaga

ca 2,7 miljoner

Tryckeri

Sanomapaino Oy, Vanda

ISSN 0787-8370

www.fpa.fi/mittiallt

Kela|Fpa[®]

Ledaren ■ Maj 2009

Besvärets långa väg

En kund som är missnöjd med ett beslut från FPA kan lämna in ett besvär. Avisningar för hur man besvärar sig finns i varje beslut. Man kan också skriva ut en besvärskladd från webbplatsen www.fpa.fi. Så långt är det snabbt och enkelt att besvara sig.

När besväret nått fram kontrollerar FPA om beslutet varit felaktigt och om det kan rättas till. Eventuellt begär FPA tilläggsutredningar av kunden. Om beslutet inte kan rättas ska FPA inom 30 dagar efter att besvärstiden har gått ut skicka det vidare till den behöriga besvärsnämnden. I undantagsfall, om det tar lång tid att skaffa tilläggsutredningar, kan den utsatta tiden vara 60 dagar.

De flesta besvär går till besvärsnämnden för social trygghet. Där tog besvärshandlingen år 2008 i genomsnitt 16 månader och i år ännu längre. Det kan knappast anses skäligt.

FPA kan inte påverka beslutsnämndernas verksamhet, hur snabbt besvaren behandlas eller att nämnderna har tillräckliga resurser annat än genom att påminna om problemet.

År 2007 skickade FPA:s fullmäktige en skrivelse till social- och hälsovårdsministeriet och finansministeriet för att fästa uppmärksamheten på de långa besvärstiderna. Efter det har nämnden fått mera personal, men situationen har inte blivit bättre.

FPA tog år 2007 totalt 13,5 miljoner förmånsbeslut, varav 30 700 ledde till besvär. Besvärmängden är alltså liten då endast 0,2 procent av besluten leder till besvär. I besvärsnämnderna ändras endast 11–14 procent av besluten.

Besvärstiderna förlängs och besvaren hopar sig till stor del på grund av beslut som inte ändras, men som kräver utredningar och fördröjer behandlingen av felaktiga beslut.

Man kan inte klandra en enskild kund för att besvara sig i onödan, om kunden upplever sig ha blivit fel behandlad och vi ha saken utredd. Ofta beror besvaren på att lagstiftningen som gäller den sociala tryggheten är mycket invecklad och kunden har svårt att förstå beslutsmotiveringarna, särskilt när beslutet är negativt för kunden.

Förvaltningslagen förpliktar FPA att motivera sina förmånsbeslut och informera kunderna om alla omständigheter som påverkar beslutet. För många skulle det räcka att veta hur många euro de kommer att få på kontot och när. I mera invecklade fall är beslutsmotiveringarna med laghänvisningar krångliga och svårbegripliga. Å andra sidan, skulle kunden ha ännu svårare att besvara sig då det finns anledning, om inte motiveringarna fanns med. Man kan bara hoppas att lagstiftningen blir redigare.

Seija Kauppinen

FRÅGOR FÅR SVAR

■ **Många föräldrar har undrat varför mammor och pappor inte kan få fram uppgifter om sina minderåriga barn i FPA:s e-tjänst.**

Man loggar in till e-tjänsten på www.fpa.fi/etjanst med sina personliga nätbankskoder eller med sitt chipförsedda id-kort. Då ser man endast en persons uppgifter och man kan endast ansöka om förmåner och meddela om ändringar för en person. Barnets uppgifter och förmåner som beviljats barnet finns bara i barnets egna uppgifter i e-tjänsten.

Största delen av de FPA-förmåner som beviljas för vården av barnet söks med förälderns personnummer och då syns uppgifterna om ansökan samt beslutet i förälderns uppgifter.

Uppgifter som endast är tillgängliga i barnets personliga uppgifter är bl.a. beslut om sjukvårdsersättningsarna, handikappbidrag för under 16-åringar, familjepension samt försäkringstid.

Heini Lehikoinen

Föräldrar får tillgång till barnets uppgifter om någondera föräldern har barnets personliga nätbankskoder eller ett elektroniskt id-kort (EID med chip) för barnet. Olika banker kan ha olika praxis vad gäller beviljande av nätbankskoder. Alla beviljar inte nätbankskoder för barn under 15 år.

Det chipförsedda id-kortet beviljas av polisen. Kortet är giltigt fem år i taget. För att kunna använda kortet i e-tjänsten måste man ha en kortläsare och ett kortläsarprogram. Ett avgiftsfritt program kan laddas ned på befolkningsregistrets webbplats www.fineid.fi. Där finns också information om importörer och återförsäljare av kortläsare.

Anne Niskala är van att jobba, studera och planera sitt liv i snuttar, så hon oroar sig inte för framtiden.

Anne lever på snuttar

Anne Niskala, 29, är utbildad regissör och hon har alltid bara haft kortjobb.

Jag har regisserat amatörer vid medborgarinstitut, vikarierat bibliotekariet och undervisat blivande lärare i framställningskonst. Nu ska jag börja ett tio månaders projekt för ungdomar och flytta från Rovaniemi till Kittilä, berättar Anne.

Mellan verserna har hon också studerat i snuttar för att avlägga klassläraexamen.

Sven Pahajoki

– Det här är min livsstil. Jag planerar för en dag eller månad i sänder. Alltid har jag något på gång och under korta perioder har jag fått arbetslöshetsersättning.

Anne och hennes man, som har snuttjobb i resebranschen, är vana att flytta och byta ort enligt jobb.

Jag vill hela tiden utveckla mig själv och vill inte stampa på stället. Framtiden skrämmer mig inte för jag planerar den i snuttar.

Krisen drabbar unga vuxna

Allt flera behöver arbetslöshetsstöd och bostadsbidrag i och med lågkonjunkturen. Många är unga vuxna med kort arbetshistoria som blivit arbetslösa från olika snuttjobb.

– Här i Helsingfors känner vi inte av massuppsägningar som på industriorter där hela fabriksenheter läggs ned. Hos oss är det servicebranscherna som dominerar näringslivet och de arbetslösa är ofta unga vuxna som haft visstidsanställningar. Hela skalan från affärsbiträden till taxichaufförer är representerad, berättar Helsingfors distriktschef Ritva Männynoksa. De arbetslösa hör inte nödvändigtvis till någon arbetslöshetskassa, och de som hör till kassan har inte alltid hunnit vara medlemmar de sex månader som krävs för inkomstrelaterad dagpenning. De nya arbetslösa har ofta en så kort arbetshistoria att de inte heller får grunddagpenning utan arbetsmarknadsstöd från FPA.

Tidskrävande möten

Som en följd av nedskärningar på arbetsplatserna har FPA nu kundbesök som kräver mera tid än vanligt.

– Vi märker tydligt att besöken hos oss blivit längre eftersom kundernas och deras familjers situationer kräver mera omfattande kartläggningar än vanligt. De behövs för att avgöra vilka förmåner FPA kan bevilja.

Till sådana förmåner hör arbetsmarknadsstödet eller grunddagpenningen på 25,63 euro per vardag. Ofta kommer också allmänt bostadsbidrag med i bilden.

De som har minderåriga barn får förutom arbetslöshetsstödet ett barn tillägg mellan 4,86 och 9,19 euro beroende på antalet minderåriga barn i familjen. För småbarnsfamiljer som kanske redan får hemvårdsstöd kan det också bli aktuellt med ett vårdtillägg till hemvårdsstödet då familjens inkomster minskar.

– Helsingfors FPA-byråer har nu också ett stort antal kunder i estniska byggarbetare som blivit utan jobb och nu söker rätt till finsk socialförsäkring, berättar Männynoksa.

– De unga arbetslösa är vana nätanvändare, konstaterar Ritva Männynoksa och påminner att de som får dagpenning från FPA numera bekvämt kan göra sina anmälningar om arbetslöshetstid till FPA via e-tjänsten på www.fpa.fi. Anmälan ska göras var fjärde vecka.

Tua Kyrklund

Ritva Männynoksa, FPA:s distriktschef i Helsingfors.

Läs mera om grundtryggheten för arbetslösa och omställningsskyddet på sidan 13 och på www.fpa.fi.

Kolumnen | Raimo Raitasalo
forskningsprofessor, FPA
raimo.raitasalo@fpa.fi

Sinnesstämningarnas berg-och-dalbana

De mest kända förstämningssyndromen tar sig uttryck i form av olika depressionstillstånd. Bipolär sjukdom, som också angriper sinnet och försvårar vardagen, har inte uppmärksammats lika mycket. År 2007 sjukpensionerades 731 personer på grund av bipolär sjukdom. Drygt hälften av dem var kvinnor.

Bipolär sjukdom karaktäriseras av kraftiga periodvisa humörväxlingar. Ibland är stämningläget förhöjt och upprymt; då framträder ofta storhetsföreställningar vid sidan av överdriven aktivitet och energi. Andra gånger är personen i fråga totalt nedstämd samtidigt som sinnet tyngs av skuld känslor och aktiviteten är som bortblåst. Tidigare kallades en del av dessa besvär för manodepressiv sjukdom.

Om kraftiga humörväxlingar uppträder för första gången i tidig vuxen ålder tenderar de att bli bestående med återkommande depressiva respektive maniska episoder. Vissa konstnärer är mest kreativa och produktiva mellan dessa episoder samt i början av den episod som karaktäriseras av upprymdhet och energi.

De färskaste studierna tyder på att det hinner förflyta en lång tid, omkring åtta år, från att besvären börjar tills att sjukdomen kan identifieras med säkerhet. Det beror delvis på att den som upplever de kraftiga humörväxlingarna inte själv inser att det är fråga om en sjukdom som kräver behandling. Under en svår depressiv episod med tunga självanklagelser och självdestruktiva tankar kan personen anse att svårigheterna utgör ett straff som bara måste utstås på grund av de egna onda tankarna, föreställningarna och handlingarna.

Den andra ytterligheten, dvs. manin eller överaktiviteten, upplevs vanligen som en period då allt förlöper extremt väl utan några som helst problem. Då känns tanken på vård helt främmande. Den här episoden har kallats för flykt till den externa verkligheten. Då har kontakten med det egna känslolivet försvunnit och förmågan att reda sig tillsammans med andra tillfälligt slocknat. Inte heller den knappa vilan är en följd av det minskade sömnbehovet ökar det självupplevda behovet av vård.

DET EGNA
TILL-
STÄNDET
BEDÖMS
OFTA FEL

Tiden verkar förlöpa alltför långsamt, allting tar för mycket tid, och man borde hinna göra och få till stånd så mycket mer än vad man de facto klarar av. De som lider av humörväxlingar behöver till en början vägledning från de närmaste anhöriga för att förstå att uppsöka vård så tidigt som möjligt. Uppmuntran från de anhörigas sida behövs också för att personen ska förbinda sig till vården, eftersom det egna tillståndet ofta bedöms fel.

För att undvika felbedömningar behöver patienten omständlig vägledning och information om sjukdomen. Även om vården fokuserar på att rehabilitera patienten, är det också viktigt att fästa uppmärksamhet vid patientens närmaste anhöriga och hur de klarar av situationen.

ILKKA PIETARINEN

Fysioterapeut Tuula Kohonen behöver FPA:s webbsidor i sitt arbete, men hon använder dem också privat.

Sidorna fungerar klanderfritt

FPA:s webbsidor har blivit tydligare, tycker fysioterapeut Tuula Kohonen efter att ha sökt information både för sina patienter och för egen del.

Via webbplatsen har Tuula Kohonen och hennes man också lyckats ansöka om det europeiska sjukvårdskortet. I maj ska jväslyläpåret åka till Azorerna för att fira sitt fyrtioåriga äktenskap.
– Jag blev bekant med det europeiska sjukvårdskortet genom webbsidorna. Kortet är bra att ha för med det får man vid behov nödvändig sjukvård under sin semester i ett EU- eller EES-land eller i Schweiz.

– Det är åskådligt och enkelt att ansöka om kortet på nätet, och korten fick vi på ungefär en vecka, berättar Tuula Kohonen.

Hon har använt sig av FPA:s tidigare webbsidor då hon för Fysio Tuula Kohonens patienter har behövt information om t.ex. FPA:s rehabilitering för gravt handikappade.

– Förr hände det ibland att vissa sidor inte gick att öppna, och då skrev FPA-byrån ut dem åt mig. De nuvarande sidorna fungerar klanderfritt och de är också tydliga. De uppgifter jag har sökt har jag hittat utan besvär, konstaterar Kohonen.

Tuula Kohonen har tittat närmare på bl.a. avsnitten om rehabilitering. Hon har också tipsat klienter om rehabiliteringsidorna.

– Beräkningsprogrammen är trevliga och nödvändiga. Med hjälp av dem kan man få en konkret bild av förmånerna. Jag har också tittat på FPA-byråernas kontaktuppgifter. Informationen var lätt att få fram.

Kohonen har också testat sina kunskaper i FPA-spelet:

– Jag fick 6 000 poäng. Vissa frågor var enkla, men frågan om barnbidrag klarade jag inte; mina egna barn är redan vuxna. Jag var också tvungen att lite utnyttja tipsen i spelet, avslöjar Tuula Kohonen.

Marjut Reivilä

Översättning Gunilla Bergström

Nya www.fpa.fi får ros

FPA:s webbplats www.fpa.fi förnyades i februari och mottagandet har varit övervägande utmärkt. Den nya webbplatsen ska vara användarvänlig och vägleda kunder och partners att även utnyttja FPA:s mångsidiga e-tjänster.

Webbplatsens huvudmeny består nu av sex flikar, varav ingångssidan för privatpersoner är den som öppnar sig då man går in på www.fpa.fi. Liksom på de tidigare webbsidorna är förmånerna uppdelade enligt livssituationer.

Under fliken Om FPA finns information om FPA:s verksamhet, organisation, forskning, statistik, lediga arbetsplatser, publikationer och meddelandearkivet. Det är också möjligt att beställa pressmeddelanden som RSS-flöde.

Om man har svårt att hitta den information man behöver har man hjälp av sökfunktionen överst på sidan. Längst ner på sidan finns en blå list med länkar till användningsvilkoren och anvisningar.

Under fliken Arbetsgivare finns samland information om bl.a. företagshälsovård, familjeledigheter samt en länk till arbetsgivarnas e-tjänst, dit arbetsgivare loggar in med katso-koder då de ska skicka information till FPA eller ansöka om exempelvis dagpenningar.

Under fliken Samarbetspartners finns information för sakkunniga som på olika sätt deltar i FPA:s kundbetjätningsprocesser. Här finns information och e-tjänster för bl.a. läkare, hälsovårdspersonal, apotek, läroinrättningar samt transport- och rehabiliteringsproducenter.

De elektroniska tjänsterna, som redan omfattar de flesta förmånerna, hittas också lätt på ingångssidan. Där finns även snabblänkar till beräkningsprogram och blanketter i utskriftsversion, om man vill göra sin ansökan på en traditionell pappersblankett.

Nu kan man välja språk mellan svenska, finska, engelska och teckenspråk. Smustigarna gör det lätt att orientera på sidorna. Till höger om språkalternativen finns verktyget för textförstoring och -förminskning.

Fliken Kontakta oss leder till FPA:s servicenummer och andra kontaktuppgifter till FPA-byråerna och andra enheter inom FPA. Uppgifterna om enskilda FPA-byråer innehåller även uppgifter om service-ställets tillgänglighet för funktionshindrade, avvikande öppettider och byråns läge på kartan.

Via snabblänkarna hittar man lätt FPA-byråerna, lediga jobb på FPA, söktjänsten för läkemedel och ett skojigt spel där man kan testa sina kunskaper i social trygghet.

Viktiga snabblänkar finns också under respektive livssituation.

Att ha övertaget, men vara underordnad

”Stor över en natt...” är en liten tudelad bok som illustrerar hur det är att ha ett handikappat barn som syskon.

Första delen av boken utgår från familjen Lång. Syskonen till Susie, som har Down syndrom, Mest handlar det om Susie – det liksom väller fram över sidorna i boken, på samma sätt som det säkert gör i familjen.

Christina Lång: Stor över en natt. När ett syskon har Downs syndrom. Fontana media, 2008

Bokens andra del är självbiografiska berättelser av syskon. Likheterna är att syskonen fått växa fort. Många flyttar tidigt hemifrån, och långt från sitt föräldrahem. Samtidigt saknar de sitt syskon, känner ömhet och en längtan att hjälpa. Många funderar hur det ska bli när föräldrarna inte längre finns.

Det är svårt att hitta på något man kan göra tillsammans, men glädjen när det lyckas är inte att ta miste på.

Att man inte konkurrerar på samma sätt med ett funktionshindrat syskon som med ett icke-handikappat kan göra syskonskapet både lättare och svårare. En särskild eloge förtjänar ”Emma”, 17-årig storasyster. Hon visar också hur syskonens infallsvinkel kan vara värdefull för föräldrarna. Syskonen ser helt andra saker.

Barbro Enckell-Grimm

Livet som manodepressiv

I sin förra bok ”Det var inte mitt fel” uppmanade etikforskaren Ann Heberlein människor att ta större ansvar för sina liv. Hennes nya bok handlar om hur det är att leva med manodepressivitet (bipolär sjukdom). Heberlein skriver självutlämnande om hur ångest och apati under de depressiva faserna växlar med en enorm produktivitet och oövertänkta handlingar under de maniska faserna.

Ann Heberlein: ”Jag vill inte dö, jag vill bara inte leva”, Weyler 2008

Boken är välskriven och ger en levande bild av hur det är att brottas med psykisk sjukdom. Samtidigt ges även indirekt en bild av hur tillvaron ter sig för de anhöriga. Heberleins man får stötta och ta ansvar för de tre barnen medan hon är otrogen eller rymmer hemifrån inför ett planerat självmordsförsök.

I debatten som följde efter ”Det var inte mitt fel” kom Heberlein med vissa rätt omstridda inlägg kring bland annat överviktiga och hemlösa ansvar för den egna situationen. En kontroversiell men intressant fråga som inte tas upp i hennes nya bok är vilket ansvar man trots en diagnos kan förväntas ta för sitt eget och sina anhörigas liv.

Petra Ljung

Gripande av mor till en anorektiker

I 15 års ålder insjuknade Katarina Käcko allvarligt i anorexi. Kampen mellan liv och död pågick i fyra år. Hon varken åt eller drack under ett års tid. I dag är hon lycklig mor till två barn.

Marianne Käcko berättar om sin dotters sjukdom på ett gripande och belysande sätt. Läsaren lär sig förstå sjukdomens karaktär. Boken är fängslande – liksom en thriller.

Marianne Käcko: Ta livet av mig, mamma! En mors berättelse om flickan som vägrade äta. Söderströms 2008

Det är lätt att leva sig in i familjens känslor, och moderns kampvilja ger läsaren kraft att tackla sina egna problem. Boken visar hur stor betydelse familjen har för att lösa problem och hur viktigt det är att familjen får stöd från andra. Katarina tillfrisknade efter behandling på en Mandometerklinik i Sverige.

– Katarinas sjukdom lärde oss vad som är viktigt i livet, skriver modern. – En familj där ett barn lider av en livshotande sjukdom lär sig att det inte lönar sig att gråla i onödan och inser värdet av människorelationer i svåra stunder.

Boken har även utkommit i finsk översättning hos Teos & Söderströms med titeln Tapa minut, äiti!

Tuula-Maria Ahonen

FPA tar i bruk IBAN-kontonummer

Istället för de finska bankkontonumren ska vi lära oss att använda de internationella IBAN-kontonumren och BIC-koderna även för betalningar inom Finland.

FPA ändrar automatiskt kontonumren för de kunder som redan får någon förmån från FPA. Från och med juni 2009 kommer FPA att i samband med nya ansökningar att begära om kundernas internationella IBAN-kontonummer i samband med förmånsansökan. FPA omarbetar ansökningsblanketterna så internationella kontonumren ska få plats. De internationella numren får man bl.a. från sitt kontoutdrag och nätbanken.

Att de internationella kontonumren tas i bruk är ett led i de europeiska bankernas arbete för att få ett gemensamt eurobetalningsråd med SEPA-girering, -direktdebitering och -kortbetalningar. Det ska ske senast år 2010.

Bostöd för längre ebb plånboken

När man är arbetslös eller permitterad en längre tid kan allmänt bostadsbidrag innebära en ekonomisk lättnad. Bostadsbidrag beviljas inte för kortvarigt behov och inkomster inverkar minskande på bidraget.

FPA beräknar bostadsbidraget utifrån medelinkomsten för 12 månader. Om permitteringen till exempel pågår i två månader räknas två månaders dagpenning för permitteringsperioden och tio månader lön som beräkningsgrund för bostadsbidraget. I detta fall uppstår det vanligen inte rätt till bostadsbidrag.

Ytterligare information på www.fpa.fi och via servicenumret för bostadsbidrag 020 692 221.

FPA-spelet är pop

FPA-spelet på FPA:s webbplats har blivit en succé. Under den första månaden spelades spelet närmare 60 000 gånger. Spelet publicerades samtidigt med den nya webbplatsen i februari.

Spelet ställer FPA-relaterade frågor och spelaren kan välja mellan 3-4 svarsalternativ. Under spelets gång blir frågorna svårare. Vem som helst kan testa sitt kunskapsnivå på www.fpa.fi. Spelet finns under snabbblänken Testa din FPA-kunskap.

Besvärsrätten – kundens konsumentskydd

Officiella brev gör en inte alltid glad, men om brevet är ett beslut om sociala förmåner och man anser att det har fattats på fel grunder kan man besvär sig. Då ska man överklaga inom utsatt tid och motivera besväret ordentligt.

Besvärsskriften får formuleras fritt och den kräver inga juridiska kunskaper, men den måste göras skriftligt och lämnas till FPA inom 30 dagar. Besvärprocessen är avgiftsfri.

Det gäller att noga bekanta sig med anvisningarna, som man får med varje förmånsbeslut, och utforma besvärsskriften enligt dem. Det kan också löna sig att specificera och motivera vad man besvärar sig mot och vad man kräver.

Man besvärar sig över FPA:s och arbetspensionsanstaltens beslut hos en

oberoende besvärsnämnd. Besvär som gäller FPA lämnas in till FPA, som först utreder om beslutet kan korrigeras på tjänstens vägnar. Om inte, skickar FPA besväret vidare till besvärsnämnden tillsammans med sitt eget utlåtande i ärendet. Besvärsnämnden utreder om beslutet är korrekt.

Merparten av besvären som gäller FPA:s beslut behandlas i Besvärsnämnden för social trygghet.

Frågor som gäller studiestöd och arbetslöshetsskydd behandlas i besvärsnämnden för studiestöd respektive besvärsnämnden för utkomstskyddsärenden. Besvär som gäller arbetspension sköts av besvärsnämnden för arbetspensionsärenden.

Besvärsnämnden för social trygghet får årligen in över 20 000 nya besvär. De gäller oftast beslut om sjukdagpenning, sjukpension och allmänt bostadsbidrag. I medeltal ändras 15 procent av FPA:s beslut i besvärsnämnden.

Det är inte någon enskild människa som tar besluten utan ärendena avgörs i regel i sektioner med flera medlemmar. När ärendet exempelvis gäller hälsotillståndet och arbetsförmågan finns alltid en läkare med.

Det krävs tålmod när man besvärar sig för handläggningstiderna är långa: drygt ett år i besvärsnämnden för social trygghet och i genomsnitt sju månader i besvärsnämnderna för utkomstskyddsärenden och studiestöd.

De långa handläggningstiderna beror dels på att antalet besvär har ökat men också antalet förmåner som kan överklagas är nu fler än förr.

Är man missnöjd med besvärsnämndens beslut, kan man ännu överklaga vidare till försäkringsdomstolen. Försäkringsdomstolens beslut i besvärssärenden är slutgiltigt.

Laura Kosonen

Marjut Cadia väntar på utslag från besvärsnämnden för utkomstskyddet.

Ställd mot väggen

Helsingforsaren **Marjut Cadia** är arg, frustrerad och ledsen.

I december tog hon emot ett projektarbete med en lön på 500 euro. Hon anmälde det till arbetslöshetskassan och skickade även tilläggsutredningar om jobbet.

A-kassans svarsbrev blev en chock: Cadias inkomstrelaterade arbetslöshetsersättning hade dragits in för att hon inte

utfört arbetet på samma plats som arbetsgivaren och under arbetsgivares vakande öga.

– Det känns huvudlöst, säger Cadia, för arbetsgivaren hade inget verksamhetsutrymme. Jobbet handlade om att kartlägga ny föreningsverksamhet. Hon har överklagat till besvärsnämnden för utkomstskydd.

– Jag ringde otaliga samtal till FPA, a-

kassan och arbetskraftsbyrån. Ingenstans fick jag klara svar. En jurist bara himlade sig över det krångliga arbetslöshetsskyddet.

Cadia förstår inte varför hon straffas för att hon tagit emot arbete och varit ärlig. Hon tycker också det är oskäligt hur en människa i knipa bollar i byråkratin.

Cadias besvär ligger fortfarande i besvärsnämnden för utkomstskydd. **LK**

Helena Pekarila har slutat gnissla tänder och sover gott med en bettskena.

Slut på tandgnisslet

Tandgnissling och -pressning är ofrivillig aktivitet i tuggmusklerna. Det är en motorisk sömnstörning, som i allmänhet anknyter till stressande livssituationer.

Cirka 10 procent av oss gnisslar tänder i sömnen. Hela 20 procent gör det i vaket tillstånd. Vanligen är tandgnisslarna 25-35 år gamla.

– Många lever då sina mest krävande år, gör karriär och bildar familj, analyserar **Jari Ahlberg**, specialisttandläkare och docent i bettfysiologi.

– Stress stör sömnen. Gnisslandet börjar när man närmar sig uppvaknandet och sömnen blir ytlig.

Enligt Ahlberg kan orsakerna vid sidan av stress vara flera: sömnapné, reflux eller varför inte oregelbundet skiftarbete, som kan störa sömnrhythmen.

Tandgnisslarna sover alltså dåligt. Upphör tandgnisslingen om sömnen blir bra? Eller måste man bli kvitt tandgnisslingen innan man kan sova lugnt?

Ahlberg antar att den grundläggande orsaken är en sömnstörning och orsaken bör utredas. Han betonar

VAULA AUNOLA

Tandgnisslare ska inte träna käkarna ytterligare, säger tandläkare Jari Ahlberg.

också att det lönar sig att åtgärda de symptom som muskel- och ledvärk i ansiktet samt slitage på tänder och plomber. En bettskena skyddar tänderna och minskar presskraften.

Tidigare har man ansett att tandgnissling beror på ojämnt bett.

– Numera är man av litet annan åsikt. Också med en bettskena kan man jämna bettet utan att för den skull oåterkalleligt behöver göra ingrepp i tändernas tuggytta.

Tandgnisslare ska inte träna sina tuggmuskler ytterligare så pastiller är bättre än tuggummi. Massage lindrar värk i ansiktsmusklerna.

Övertrimmade muskler har också behandlats med förlamande botulinumtoxininjektioner, som kan lindra när situationen är som värst.

– Före en sådan behandling måste man dock vara säker på att patienten inte lider av andningsstörningar, understryker Ahlberg.

Satu Kontiainen

FPA ERSÄTTER EN DEL

■ För de flesta tandgnisslare minskar en bettskena belastningen på käklederna och låter tuggmusklerna slappna av. Skenan skyddar också tänderna och plomberna.

Skenan tillverkas i genomskinlig plast vid ett tandlabora-

torium enligt ett avtryck som tandläkaren har tagit. Skenan inpassas vanligen i patientens överkäk och används under natten och ibland även på dagen. För provning och justering av skenan behövs några tandläkarbesök.

Av kostnaderna ersätter FPA en del av avodet för tandläkarens arbete. För tandlaboratoriets andel utbetalas ingen ersättning.

I fjol utbetalade FPA 500 000 euro i ersättning för tandläkaravoden i samband

med 8 855 skenor. Bettfysiologisk behandling ersattes med sammanlagt 1,5 miljoner euro.

Allvarigare skador kan kräva protesvård, som sjukförsäkringen inte ersätter.

Översättningar Kurt Kavander.

Psykoterapi efter kollektiva kriser

FPA beviljar ännu psykoterapi till personer som behöver vård för symtom efter tsunamikatastrofen i Asien och händelserna i skolorna i Jokela och Kauhajokki. Psykoterapi beviljas enligt samma principer som behovsprövd rehabilitering, men den förutsätter att de drabbade berörda först har fått akut vård och akut kristerapi inom kommunens social- och hälsovård, som hänvisar till FPA-terapi när det finns behov för längre terapi.

FPA-terapien gäller 16-67-åringar. Kommunernas hälsovård bär ansvaret för psykoterapi för under 16-åringar.

Närmare anvisningar på www.fpa.fi > Rehabilitering > Behovsprövd rehabilitering > Katastrofer och kriser.

Partiell sjukdagpenning fungerar

Arbetshälsoinstitutet har tillsammans med FPA:s forskningsavdelning utrett erfarenheter av partiell sjukdagpenning. Enligt enkäten upplever majoriteten av dem som utnyttjat deltidarbete i kombination med partiell sjukdagpenning möjligheten som nyttigt och att den främjat tillfrisknandet.

Partiell sjukskrivning är ett sätt att öka arbetslivets flexibilitet och främja välbefinnande i arbetet.

Partiell sjukdagpenning har utnyttjats mest i samband med mentala störningar (36 %) och sjukdomar i rörelseorganen (36 %). De flesta kunde återvända till heltidsarbete efter deltidssjukskrivningen.

Publikation: Osasairauspäiväraha Suomessa. Etuutta saaneiden kokemuksia ja työhön paluu. Närmare information på www.fpa.fi

Många unga tar psykmediciner

Antalet barn och unga som åter antidepressiva mediciner har tredubblats under de tio senaste åren. Också andra psykmediciner ordinerar allt oftare till barn och unga. Det visar en studie som publicerades i Finlands Läkartidning tidigare i år.

År 2007 använde nästan var tionde kvinna i åldern 21-26 år antidepressanter. Av yngre kvinnor i åldern 16-20 år tog var tjugonde antidepressanter och av männen en av femtio.

Underhållsstöd från FPA men avtal från kommunen

I april började FPA bevilja och utbetala underhållsstöd i stället för kommunerna. FPA sköter även in- och utdrivningen av obetalda underhållsbidrag av underhållsskyldiga. Därremot är det fortfarande kommunerna som uppgör underhållsavtal och sköter rådgivningen i sammanhanget.

Då uppgifterna om underhållsstöd fördes över till FPA visade det sig att cirka tusen personer fått ett högre underhållsstöd än lagen tillåter. I allmänhet handlade det om små summor, såsom 6,50 euro i månaden. Underhållsstödets högsta belopp är 136,41 euro per barn.

De berörda har fått brev om saken. Från och med april ska alla få stödet till korrekt belopp. I frågor som gäller underhållsstöd kan man för vanlig samtalsavgift ringa FPA:s servicenummer för barnfamiljer 020 692 226 vardagar kl. 8-18.

Arbetskraftsinvandrare anlitar In To

Närmare tusen utlänningar som kommit för att arbeta i Finland har fått vägledning på In To-service-stället och nästan lika många har besökt webbplatsen www.intofinland.fi.

Våra kunder är vanligen EU-medborgare som kommer för att arbeta i Finland. Få har utrett den sociala tryggheten och beskattningsfrågor på förhand. De flesta vet att de måste betala skatt, men den sociala tryggheten är oftast främmande även som begrepp, berättar FPA:s kundrådgivare Jenni Herkiä.

Den utländska arbetskraften kommer bl.a. Estland, Storbritannien, Ryssland och Indien.

Situationen på arbetsmarknaden är antagligen bättre hos oss än i exempelvis Baltikum. I framtiden kan vi få en hel del arbetskraft till vår bransch, tror biträdande skatte-sekretärer Anna Öhman.

In To-service-stället finns i Helsingfors centrum och det upprätthålls av FPA och skatteförvaltningen.

www.intofinland.fi

VAULIA AUNOLA

Den nya moderskapsförpackningen avspeglar ekologiska värderingar. Exempelvis overallen är delvis tillverkad av plastflaskor.

Hållbar utveckling

Den nya moderskapsförpackningen avspeglar ekologiska värderingar. Nu är mycket naturvitt och det är sparsamt med färger.

Den jury som planerar moderskapsförpackningens innehåll har haft gehör för de senaste årens goda feedback och hållit sig till ljusa toner även i år; mera naturvitt och sparsamt med färger. Juryn har också tagit fasta på principer för hållbar utveckling.

Moderskapsförpackningens absoluta etta, nämligen overallen är i år ljusgrå, liksom mössan och värmetosorna som hör till. På overallbrösten och på uppslagen finns ett mönster som antyder om plaggets namn: Hjärtegrön – sydänkäpy. Övermaterialet är till 63 procent återvinningsmaterial från plastflaskor.

Den vadderade overall som funnits med de senaste åren har nu bytts ut till en tunnare naturvit dräkt i ullblandning. Juryn tyckte att den skulle vara skönare på baby och ändå varm.

De mjuka strumporna och vantarna med solrosor är tillverkade av bambu.

Föräldrarna uppmuntras också till hållbar utveckling genom att det nu finns med två set tyglöjor med blöjbyxor istället för ett set som tidigare. Tyglöjorna har också fått all fler anhängare i familjerna.

Tulllaboratoriet har innan distributionen började testat mammalådans innehåll för att inga produkter ska innehålla otillåtna mängder formaldehyd eller azofärger.

Bra morot sedan 1939

Moderskapsunderstödet och -förpackningen har redan 70 år på nacken. Till en början var det en förmån för endast mindrebemedlade mammor. Tillsammans med rådgivningssystemet visade sig moderskapsförpackningen sig vara ett effektivt sätt att sänka barnsängs- och barndödligheten. För att få moderskapsunderstöd skulle nämligen mammorna, precis som idag, besöka mödrarrådgivningen före den femte graviditetsmånaden. Särskilt under 1940-talet var moderskapsförpackningen en bra morot för att nå mammorna med hälsovård och upplysning. Det ledde till bättre hälsa för både mammorna och barnen, men också att hygien i hemmen blev bättre.

I mammalådan ingick då blöjor i gastyg, ett tvättfett, tvål och handdukar samt, precis som i år, naturvita babykläder. Från år 1949 har moderskapsförpackningen varit en förmån som alla mammor kan få oberoende av framgång.

Under årtiondenas lopp har förpackningens innehåll ständigt utvecklats för att hålla tidsenlig, vilket kanske varit nyckeln till framgången.

FPA tog över ansvaret för moderskapsförpackningen från statens anskaffningscentral år 1994.

Tua Kyrklund

Närmare information och bilder på www.fpa.fi > Förälder > Moderskapsunderstöd.

Din egen bok och skiva till tvåspråkiga familjer

Sydkustens landskapsförbund vill att rådgivningarna uppmuntrar föräldrar i tvåspråkiga familjer att fördjupa sig i språk- och kulturföstran. Därför har Syd-kusten med stöd av Svenska Kulturfonden producerat Rådgivningens Kulturgåva till nyfödda, som innehåller **Din egen bok** och **Din egen skiva**, som innehåller smakprov på finlandsvensk barnlitteratur och -musik. Familjerna kan fråga efter kulturgåvan på rådgivningen.

Tvåspråkighet och språkinläring behandlas också i folktingets broschyr Ge ditt barn en gåva som ingår i moderskapsförpackningen.

Rådgivningarna kan beställa Kulturgåvan från Syd-kustens landskapsförbund. Närmare information och kontaktuppgifter finns på www.syd-kusten.fi.

Sophy Elevall och Magnus Åkerlind har gått från ord till handling. Deras vision är ett klimatvänligt mönstersamhälle på Åland.

Rädda världen

”Vi vill göra något för våra barns framtid – inte enbart klara vardagen”

Precis i den livsfas när de flesta drunknar i småbarnsbestyr bestämde sig **Sophy Elevall** och **Magnus Åkerlind** för att hjälpa till att rädda världen.

”SaveThePlanet.ax” är det blygsamma namnet på Sophy Elevalls och Magnus Åkerlinds projekt. Rädda planeten. Det är stora ord på lilla Åland, och folk log lite åt deras naivitet i början.

Men under 2008 har proffsigt arrangerade och sponsorerade miljöevenemang radat upp sig som pärlor på ett band: familjefest, marknad, konsert, filmfestival, tidning och så vidare.

Det sista evenemanget, ett klimatvänligt vegetariskt julbord i samarbete med Ålands hotell- och restaurangskola (inklusive receptblad att ta med sig hem) blev en sådan succé att det redan talas om en ny tradition.

– Vi flyttade till Åland när Amatheus skulle födas. Och vi kände båda att vi inte kunde ta något vanligt jobb bara för att betala hyran när världen skriker efter hjälp, säger Sophy Elevall.

Åland kändes som den rätta platsen: barnvänligt och naturnära. Men också ett litet samhälle där snabb förändring borde vara möjlig:

– Vår vision är ett klimatvänligt mönstersamhälle, ett föredöme för världen, säger Magnus Åkerlind.

– Men varken miljöfolk och politiker vi talade med tycktes tro att någon riktig förändring var möjlig. Det var så visionslöst, säger Sophy Elevall.

– Så vi drog igång ett eget projekt, med tio evenemang under ett år, för att visa att det går att göra något. Vi har jobbat nästan dygnet runt, pusslat och turats om med Amatheus och Magnus son Maximilian, men vi

ÅTERVINN MITT I ALLT

■ Mit i allt består till 40 procent av återvinningspapper. Tidningar, som läsarna får till pappersinsamlingen används för tillverkning av bland annat ägg- och fruktkartonger. Det otryckta restpapper som blir över på pappersrullarna i tryckeriet används för tillverkning av pappersnäsdukar samt toalett- och hushållspapper.

har också fått göra precis det vi vill. Vi är en vanlig småbarnsfamilj – om vi kan göra det finns det inga ursäakter för någon annan att låta bli.

Rika har de inte blivit. Men precis när kassan gapade helt tom har de fått ett halvt års föräldrapenning retroaktivt.

– Vi hade inte ansökt om det förut, eftersom vi jobbade. Men vi är faktiskt hemma med Amatheus också, det är ju en del av poängen, säger Sophy Elevall.

”SaveThePlanet.ax” vill inspirera människor att gå från tanke och ord till handling – nu.

– Tiden räcker inte till för långsamma processer och för att låta alla sköta sitt. Var och en av oss måste både förändra sitt eget liv och påverka andra. Vi behöver inspirera varandra.

Gisela Linde

Sänkt fp-avgift från april

Arbetsgivarnas folkpensionsavgift sänktes från och med april med 0,801 procentenheter. I praktiken slopades folkpensionsavgiften för privata arbetsgivare som hört till den lägsta avgiftsklassen. FPA-avgiften sänktes för kommunerna och övriga arbetsgivare inom den offentliga sektorn. Den sänkta avgiften gäller de löner som betalas ut mellan april och december 2009. Regeringen har för avsikt att permanent slopa folkpensionsavgiften från och med år 2010, men finansieringen av folkpensionerna måste tryggas också i framtiden.

Lösare band i arbetslivet

Arbetstagare förbinder sig inte längre till sitt arbetet som förr. Arbetsgivarna förbinder sig inte heller till sina anställda på samma sätt som tidigare, konstaterar professor **Matti Ylikoski** vid Arbetshälsoinstitutet.

Han förutspår stora utmaningar i den närmaste framtiden, eftersom arbetshälsan, som är en förutsättning för att folk ska orka länge i arbetslivet, utgår från att det finns arbete och att det behövs arbetsförmåga. Motstridigheter uppstår av att den ekonomiska krisen innebär färre jobb, samtidigt som arbetslivets krav ökar.

Studerande trappar ned

De dåliga ekonomiska utsikterna har fått högskolestuderande att sakta in studietakten, uppger Tekniska högskolan i Otnäs. Studerande vill inte undvika arbetslöshetsperioder som syns i deras CV, så de drar ut på studierna tills de har en arbetsplats. Fenomenet syns främst inom teknik- och ekonomistudier, där de studerande upplever även en kort arbetslöshet problematisk.

Stöd återbetalas elektroniskt

Före utgången av mars återbetalade 24 662 studerande överbetald studiestöd från i fjol.

Det återbetalda beloppet uppskattas till 21,2 miljarder euro brutto.

I år utnyttjade majoriteten av dem som återbetalade studiestöd FPA:s e-tjänst och skötte återbetalningen elektroniskt.

Arbetsbanken fixar don efter person

Arbetsbanker kan öppna dörrar för dem som har svårt att få jobb på den öppna arbetsmarknaden.

Försöket har startat i år med sju arbetsbanker. De inriktar sig särskilt på långtidsarbetslösa, handikappade och personer med nedsatt funktionsförmåga. Arbetsbankerna är som sociala företag som får lönestöd för sina lönekostnader, också när de anställda är utlånade.

Projektchef **Aarne Kuusi** tror att det i vanliga företag finns mängder av arbetsuppgifter som arbetsbankerna kan förmedla lämpliga arbetstagare för.

– Det ska inte handla om konstgjort jobb, utan vettiga uppgifter som måste utföras i alla fall. När det blir brist på arbetskraft blir vi ändå tvungna att fundera på hur arbetet ska omorganiseras. Nu kan företagen samarbeta med oss och se hur alla tänkbare arbetsinsatser kan tas tillvara, säger Kuusi.

Aarne Kuusi ser arbetsbankernas styrka i att de kan förmedla arbetskraft för säsongjobb och arbetstoppar. När företaget behöver folk på nytt kan arbetsbanken förmedla någon som är färdigt insatt och bekant från tidigare.

I Helsingforsregionen fungerar projektet Vantaan Valo som arbetsbank. För det ansvarar Vanda stad, vuxenutbildningscentralen Edupoli och det sociala företaget Lubor Oy.

– Vi kan t.ex. få beställningar på arbetskraft för olika slag av förpacknings- och sorteringsarbeten. Vi förmedlar våra anställda till våra kundföretag. När arbetet i företagen tar slut kan de komma tillbaka till arbetsbanken. Om vi inte råkar ha arbete erbjuder vi utbildning och arbetspraktik, berättar **Paavo Ässämäki** från Lubor Oy.

Ur statligt perspektiv är det viktigt att så många som möjligt deltar i arbetslivet och i att finansiera den sociala tryggheten.

Heini Lehikoinen
Översättning: Gunilla Bergström

Produktionschef Pekka Kanervo (t.h.) på Kalatukku E. Eriksson är nöjd med Hannu Mäkelä, som blivit skicklig på att behandla fisk.

Hannu är skicklig med fisk

Hannu Mäkelä har blivit skicklig att behandla fisk på sin arbetsplats, som han fått via arbetsbanken.

Produktionschef Pekka Kanervo på fiskpartiaffären Kalatukku E. Eriksson Oy är i det stora hela nöjd med de arbetstagare han fått via arbetsbanken. De behandlar fisk, skär i bitar och förpackar dem föredömligt. Han uppmuntrar andra arbetsgiva-

re att fördomsfritt gå med i arbetsbankens verksamhet.

– Arbetsbankens personal hjälper till att välja ut lämpliga arbetstagare. Ett litet handikapp, obetydlig arbetsförmåga och dålig förmåga att söka arbete kan ha resulterat i till och med långvarig arbetslöshet, trots att personen har haft både vilja och tillräcklig förmåga att arbeta.

Folkpensionen är tryggad

Alla som lyfter folkpension kan känna sig lugna inför framtiden även om arbetsgivarnas folkpensionsavgift nästa år slopas helt och hållet. Det anser avdelningschef **Erkki Meriläinen** på FPA:s ekonomiavdelning.

– Folkpensionen är lagstadgad och finansieringen kommer att säkerställas också i framtiden, men pensionerna betalas då direkt ur statskassan.

Att arbetsgivarnas folkpensionsavgift sänktes i början av april orsakar ett håll på 390 miljarder euro i FPA:s ekonomi.

När folkpensionsavgiften nästa år tas bort för gott, minskar FPA:s inkomster med 1,1 miljarder euro om året.

– Det är meningen att folkpensionerna åtminstone i år och nästa år till stor del ska finansieras genom att staten lånar upp mera pengar, tror Meriläinen.

I mars beslutade regeringen också höja energiskatterna från år 2011 för att finansiera det underskott som slopadet av folkpensionsavgiften innebär.

– Folkpensionen finns med i någon form i hälften av alla nya pensioner som börjar utbetalas, så folkpensionen har fortfarande en stor betydelse för många människors utkomst, konstaterar Meriläinen.

Närmare 680 000 personer får folkpension. Siffran omfattar också dem som bara får en liten folkpension utöver sin arbetspension.

Avdelningschef **Erkki Meriläinen hoppas FPA:s verksamhet inte äventyras när folkpensionsfinansieringen helt förs över på staten.**

Folkpensionen kan bestå av ålders-, sjuk- eller arbetslöshetspension.

Meriläinen anser att folkpensionen håller på att få en ny roll.

– Hittills har folkpensionerna varit en del av socialförsäkringen. När de börjar betalas direkt ur statsbudgeten blir de en del av den allmänna sociala tryggheten. Principiellt sett är det en stor förändring.

Meriläinen tror ändå att folkpensionerna också i framtiden följer indexet och att riksdagen beslutar om nivåförhöjningar.

Meriläinen påminner om att regeringen redan har fattat ett principbeslut om att år 2011 ta i bruk garantipension.

Hilkka Arola

Full folkpension allt oftare sjukpension

Folkpensionen har förändrats. I slutet av i fjol lyfte drygt 80 000 personer full folkpension. Av dem fick 65 procent folkpensionen som sjukpension och endast 35 procent som ålderspension.

Den fulla folkpensionen har förändrats och tyngdpunkten har flyttats till allt yngre åldersgrupper.

– De som får full folkpension är yngre än förr. Hälften är under 55 år och av dem är 2/3 män, konstaterar

FPA:s ledande forskare **Heikki Niemelä**.

Tidigare var majoriteten kvinnor över 65 år som alltså fick ålderspension. De är fortfarande oftast kvinnor, men nu är över hälften av kvinnorna arbetsförmögna med sjukpension. Av männen har 84 procent sjukpension, och 2/3 är 25-54-år.

Niemelä tror att denna utveckling kommer att fortsätta: sjukpensionen blir allt mera framträdande.

Heikki Niemelä

– Sjukpensionen har delvis blivit en förmån för unga män som marginaliserats i samhället och som inte får social trygghet genom andra pensioner.

Niemelä tror att folkpensionen som system kommer att finnas kvar och att den blir allt viktigare som en sparsamt tilltagen pensionstrygghet för låginkomsttagare.

Hilkka Arola
Översättningar Gunilla Bergström

Pensionsavtal mellan Finland och Australien

Finland och Australien har ingått avtal om social trygghet som träder i kraft 1.7.2009. Avtalet gör det möjligt att bevilja och utbetala ålderspension mellan Finland och Australien.

Det har betydelse särskilt för dem som har arbetat i Australien och återvänt till Finland.

I Finland bor uppskattningsvis 1 000 personer som tidigare har bott i Australien och som nu kan ansöka om ålderspension från Australien. I Australien torde det finnas cirka 4 000 personer som nu kan ansöka om pension från Finland.

De som bor i Finland ansöker om ålderspension från Australien genom att fylla i en vanlig finländsk ålderspensionsansökan. Sådana finns att få på bl.a. FPA-byråerna och på Internetadresserna www.fpa.fi och www.etk.fi. Ansökan kan lämnas in till FPA eller alternativt Pensionsskyddscentralen, som skickar sökanden den australienska ålderspensionsansökan för ifyllning.

Man ska inte dröja med ansökan eftersom Australien inte betalar pension retroaktivt utan tidigast från att ansökan lämnats in från och med 1.7.2009. Ytterligare information fås på servicenumret 020 692 222.

De som bor i Australien kan lämna sin ansökan till Centrelink som förmedlar den till FPA. Den retroaktiva ansökningstiden för folkpension från FPA är sex månader.

Garantipension år 2011

Regeringen har förbundit sig till att införa garantipension i mars 2011. Den ska trygga en skälig utkomst för dem som har små pensioner. Garantipensionen, som skulle garanteras varje pensionstagare, torde bli 685 euro i månaden i dagens penningvärde.

Enligt uppskattning finns det cirka 123 000 pensionstagare som skulle få garantipension eftersom deras totalpension annars skulle bli lägre.

